

Државен завод
за статистика

Голема (бенчмарк) ревизија на националните сметки 2018–2023

Државниот завод за статистика спроведе голема (бенчмарк) ревизија на националните сметки за периодот 2018–2023 година, со цел обезбедување повисок квалитет, подобра споредливост и целосна усогласеност на националните сметки со најновите европски и меѓународни статистички стандарди.

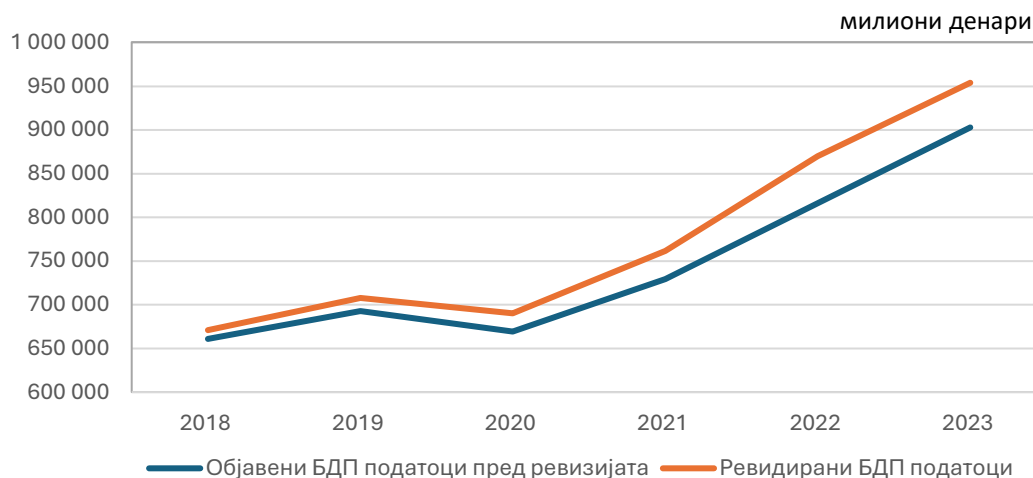
Ревизијата е спроведена согласно Политиката за ревизија на статистичките податоци и препораките на хармонизираната европска политика за ревизија на Евростат за координирана бенчмарк ревизија во национални сметки во рамки на европскиот статистички систем. Овие координирани големи ревизии се спроведуваат редовно, со цел да се вклучат подобрени методологии, унапредени извори на податоци и усогласување со меѓународните статистички стандарди. Претходно, Државниот завод за статистика спроведе голема ревизија на податоците за националните сметки во 2014 година.

Бенчмарк ревизиите овозможуваат Државниот завод за статистика да ги интегрира новите податоци и методолошките промени, со што се обезбедува повисок квалитет и релевантност на системот на националните сметки и значајно подобра усогласеност со Европскиот систем на национални сметки (ECS 2010).

Паралелно со ревизијата на временските серии, извршена е и промена на референтната година за пресметките по постојани цени (референтна година = 2021).

Табела 1. Бруто-домашен производ по тековни цени, ревидирани податоци

	милиони денари					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Објавени БДП податоци пред ревизијата	660 878	692 683	669 280	729 445	816 084	902 905
Ревидирани БДП податоци	670 912	707 839	690 085	761 561	869 852	954 068
Разлика во %	1.5	2.2	3.1	4.4	6.6	5.7

Табела 2. Бруто-домашен производ според производниот метод, по НКД Рев.2

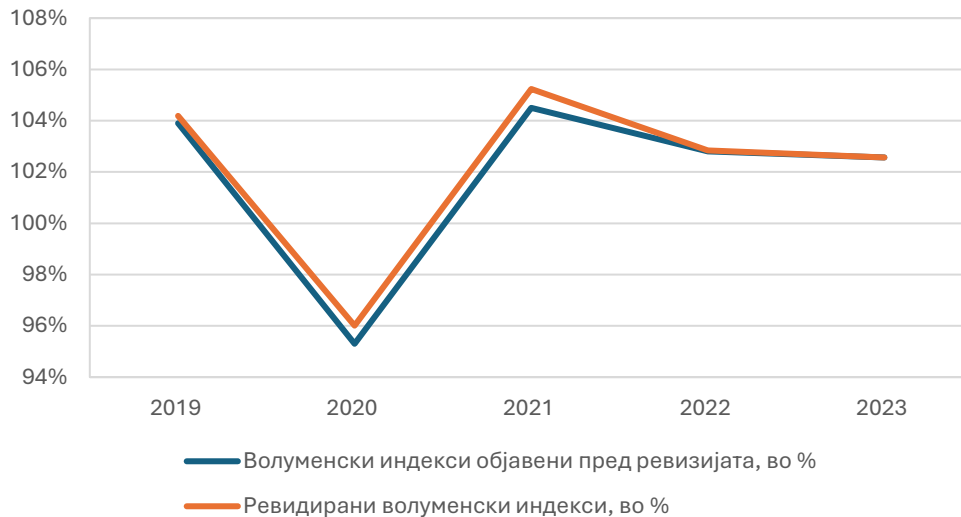
	тековни цени (мил. денари)					
Ревидирани податоци	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Бруто-домашен производ	670 912	707 839	690 085	761 561	869 852	954 068
Додадена вредност	584 013	616 333	609 973	662 289	761 078	838 209
А Земјоделство, шумарство и рибарство	55 701	55 155	53 944	51 078	59 572	55 133
Б, В, Г и Д Рударство и вадење на камен; Преработувачка индустрија; Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација; Снабдување со вода; отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината	123 766	125 308	120 693	130 461	148 207	169 435
Ѓ Градежништво	39 224	42 665	40 569	45 551	56 085	62 990
Е, Ж и З Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли; Транспорт и складирање; Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	136 625	149 192	141 736	159 689	182 573	195 841
С Информации и комуникации	22 568	24 532	27 145	31 492	39 648	44 700
И Финансиски дејности и дејности на осигурување	19 375	20 792	21 325	22 816	23 675	27 041
Ј Дејности во врска со недвижен имот	65 244	67 341	70 949	75 771	92 762	102 157
К и Л Стручни, научни и технички дејности; Административни и помошни услужни дејности	24 761	27 275	25 177	29 585	36 148	42 509
Љ, М и Н Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување; Образование; Дејности на здравствена и социјална заштита	77 105	82 637	89 381	93 770	96 832	108 708
Њ, О и П Уметност, забава и рекреација; Други услужни дејности; Дејности на домаќинствата како работодавачи; дејности на домаќинствата кои произведуваат разновидна стока и вршат различни услуги за сопствени потреби	19 644	21 436	19 054	22 076	25 575	29 696
Нето-даноци на производи	86 898	91 506	80 112	99 272	108 775	115 859
Разлика во %	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Бруто-домашен производ	1.5	2.2	3.1	4.4	6.6	5.7
Додадена вредност	1.8	2.5	3.7	5.1	7.6	6.5
А Земјоделство, шумарство и рибарство	-0.5	-2.1	-5.9	-2.0	0.3	-2.0
Б, В, Г и Д Рударство и вадење на камен; Преработувачка индустрија; Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација; Снабдување со вода; отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината	0.5	0.1	3.4	5.0	6.6	4.7
Ѓ Градежништво	9.7	9.4	14.2	12.6	14.8	14.7
Е, Ж и З Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли; Транспорт и складирање; Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	3.7	6.3	8.6	11.7	18.8	16.5
С Информации и комуникации	-0.2	0.7	1.5	2.1	3.8	1.8
И Финансиски дејности и дејности на осигурување	0.5	7.8	3.3	2.8	2.5	3.5
Ј Дејности во врска со недвижен имот	-1.4	-1.3	1.4	0.8	1.4	1.4
К и Л Стручни, научни и технички дејности; Административни и помошни услужни дејности	3.9	3.7	3.8	4.0	5.8	5.7
Љ, М и Н Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување; Образование; Дејности на здравствена и социјална заштита	0.2	0.5	0.5	0.6	1.0	0.3
Њ, О и П Уметност, забава и рекреација; Други услужни дејности; Дејности на домаќинствата како работодавачи; дејности на домаќинствата кои произведуваат разновидна стока и вршат различни услуги за сопствени потреби	6.4	6.2	8.5	7.9	8.2	12.0
Нето-даноци на производи	-0.1	0.3	-1.3	0.0	0.0	0.0

Табела 3. Бруто-домашен производ според трошочниот метод

	тековни цени (мил. денари)					
Ревидирани податоци	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Бруто - домашен производ	670 912	707 839	690 085	761 561	869 852	954 068
Финална потрошувачка	552 060	574 400	572 324	634 739	724 605	787 513
Финална потрошувачка на домаќинствата	451 477	470 442	455 231	512 149	593 374	643 278
Финална потрошувачка на НПИСД	6 054	6 666	5 627	7 000	8 281	9 378
Финална јавна потрошувачка	94 529	97 292	111 465	115 590	122 949	134 857
Бруто инвестиции *	188 053	219 522	199 630	229 658	296 787	261 626
Инвестиции во основни средства	140 822	154 396	153 029	183 994	212 967	239 399
Промена на залихи *	46 793	64 632	46 045	44 986	83 084	21 443
Нето стекнување на вредности	438	493	557	679	736	784
Извоз на стоки и на услуги	436 221	465 840	409 085	513 724	638 624	658 034
Извоз на стоки	318 114	344 281	305 853	385 607	468 035	465 223
Извоз на услуги	118 107	121 559	103 232	128 117	170 589	192 811
Увоз на стоки и на услуги	505 422	551 923	490 953	616 560	790 164	753 105
Увоз на стоки	407 131	448 725	408 485	516 323	665 622	607 699
Увоз на услуги	98 291	103 198	82 468	100 237	124 542	145 406
Разлика во %	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Бруто - домашен производ	1.5	2.2	3.1	4.4	6.6	5.7
Финална потрошувачка	4.2	4.3	3.3	4.1	5.0	4.6
Финална потрошувачка на домаќинствата	5.2	5.2	4.3	5.1	6.1	5.7
Финална потрошувачка на НПИСД	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Финална јавна потрошувачка	0.1	0.3	-0.5	0.1	0.3	0.0
Бруто инвестиции *	-12.0	-7.5	-0.3	-2.3	1.0	-2.2
Инвестиции во основни средства	6.4	5.9	5.9	7.5	8.6	7.5
Промена на залихи *	-42.1	-29.1	-16.6	-29.0	-14.6	-51.4
Нето стекнување на вредности	1.5	10.4	11.1	24.8	15.6	14.7
Извоз на стоки и на услуги	9.3	7.8	5.8	7.6	7.5	8.1
Извоз на стоки	6.0	5.2	2.9	4.3	3.8	4.4
Извоз на услуги	19.5	15.9	15.4	19.2	19.4	18.4
Увоз на стоки и на услуги	5.0	4.6	4.1	4.0	3.7	3.7
Увоз на стоки	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
Увоз на услуги	32.2	30.6	30.9	30.4	29.0	23.2

Табела 4. Бруто-домашен производ, волуменски индекси пред и по ревизијата

	2019	2020	2021	2022	2023
Волуменски индекси објавени пред ревизијата, во %	103.9	95.3	104.5	102.8	102.6
Ревидирани волуменски индекси, во %	104.2	96.0	105.2	102.8	102.6

Со ревизијата се подобрија методите на пресметка во сите делови на системот на националните сметки. Во процесот се земени предвид подобрени и нови извори на податоци, како и дополнителни информации за одделни економски активности и институционални сектори.

Посебно внимание беше посветено на ревизијата на бруто-домашниот производ според производниот и трошочниот метод на пресметка, на нивното меѓусебно усогласување преку табелите на понуда и употреба, како и на усогласувањето на секторските сметки и трансакциите со сметката за Остатокот од светот.

Методолошката основа на ревизијата на националните сметки е во согласност со принципите и методолошките барања на Европскиот систем на национални и регионални сметки (ЕСС 2010) и Системот на национални сметки (СНС 2008). Во процесот на ревизија се применети принципите на комплетност, конзистентност, споредливост, транспарентност и следливост на податоците.

Подобрување во рамките на Неопфатената економија

1. Проценка на вработеноста врз основа на податоците од Пописот на населението, домаќинствата и станите, 2021 година

Проценките за вработеноста се применуваат во националните сметки со цел да се подобри опфатот на економските активности кои не се целосно регистрирани или опфатени со редовните статистички извори. Подобрувањата се направени врз основа на ревидираните податоци од Анкетата за работната сила за периодот 2018–2023 година, со нивно усогласување со податоците од Пописот на населението, домаќинствата и станите, 2021 година.

Подобрувања во пресметката на вработеноста се направени врз основа на подобрениот метод на билансот на работна сила преку имплементација на Еквивалент на полно работно време (Full-Time Equivalent - FTE). Ревидираните бројки покажаа пореалистичен приказ на трендовите на вработеноста.

2. Подобрување на Неопфатената економија-во делот на нереално прикажување на податоците

Направени се корекции во делот на нереално прикажување на податоците, кај регистрираните деловни субјекти чии приходи се потценети, односно вредноста на производството не е реално прикажана во расположливите податоци, како и преценетата меѓуфазна потрошувачка. Овие корекции имаат директно влијание врз проценката на бруто-додадената вредност и бруто-домашниот производ. Корекциите се засноваат на аналитички пристап, при што се користат расположливите директни и индиректни извори на податоци, релевантни економски индикатори, структурни информации и меѓународни методолошки практики. При проценката е применет модел усогласен со рамката за обезбедување на исцрпност на националните сметки согласно ЕСС 2010. При развивањето и примената на моделот особено внимание е посветено на јасното разграничување на овие корекции од другите компоненти на исцрпноста, особено од корекциите произлезени од Методот на инпут на трудот (Labour Input Method - LIM). Ова разграничување е направено со цел да се избегне преклопување на корекциите и двојна пресметка на економската активност. Резултатите од пресметките се распределени по соодветните институционални сектори и се интегрирани во секторските сметки.

3. Подобрување на податоците во делот на статистички недостиг на податоци

Направена е процена на бакшишот врз основа на коригираните податоци за вработените.

Табела 5. Вкупно неопфатена економија, корекции

% од бруто-домашниот производ

Неопфатена економија - вкупно	Објавени податоци пред ревизијата	Ревидирани податоци	Разлики
2018	18.5	19.7	1.2
2019	18.0	19.4	1.4
2020	17.1	19.5	2.4
2021	16.7	18.8	2.1
2022	15.0	19.7	4.7
2023	13.2	17.4	4.2

Подобрување на методот на пресметка на бруто-вредноста на производството на друштвата што управуваат со пензиските фондови

Променет е изворот на податоци, како и методологијата и компонентите што се вклучуваат во пресметката на бруто-вредноста на производството на друштвата што управуваат со пензиските фондови.

Станови и станбен фонд

Значајни подобрувања се направени во оценките поврзани со становите и станбениот фонд.

Ревидирани се оценките за станбениот фонд и услугите од домувањето, вклучително и импутираната и вистинската рента. За проценката на вредноста на станбениот фонд и потрошувачката на фиксен капитал за станбените објекти е применет методот на постојано инвентарисување, при што се користени ревидирани податоци за бруто-инвестициите во основни средства во делот на станбената изградба за целата серија од 2018 до 2023 година.

Во ревизијата се опфатени и индивидуалната станбена изградба и реновирањето, а при оценките се користени податоците од Пописот на населението, домаќинствата и становите, 2021 година.

Направена е коригирана пресметка на станбениот фонд преку нова пресметка на бруто-инвестициите во основни средства во делот на становите, преку споредба на резултатите од Пописот во 2021 година со оние од Пописот во 2002 година. Воспоставен е нов систем за пресметка на становите врз основа на достапните извори на податоци од 2022 година.

Подобрување на пресметката на бруто-инвестициите во основни средства – машини и опрема

Во рамките на ревизијата е извршено методолошко подобрување на пресметката на бруто-инвестициите во основни средства во делот на машини и опрема. Подобрувањата се однесуваат на попрецизен третман на трговските маржи и царините, како и на редефинирање и прецизирање на опфатот на категориите на производи според Класификацијата на производи по дејности (КПД) што се вклучуваат во инвестициите во основни средства. Методолошките подобрувања се имплементирани во годишните пресметки, каде што се располага со подетални и посеопфатни податоци, и придонесуваат кон подобрување на квалитетот и конзистентноста на проценките на бруто-инвестициите во основни средства.

Подобрувања во финалната потрошувачка на домаќинствата

Најзначајната промена воведена со ревизијата на финалната потрошувачка на домаќинствата е примената на новата верзија на Класификацијата на личната потрошувачка според намената (КЛПН 2018). Со примената на КЛПН 2018, структурата и класификацијата на расходите за финална потрошувачка на домаќинствата се усогласени со актуелната меѓународна класификациска рамка, со што се подобрува деталноста, конзистентноста и споредливоста на податоците. Паралелно со имплементацијата на новата класификација, ревидирани и унапредени се методите за одделни категории на потрошувачка, ажурирани се изворите на податоци и воведени се дополнителни статистички и административни извори. Дополнително, процесот на составување е подобрен преку поусогласено користење на информациите од табелите на понуда и употреба, и подобро балансирање на податоците.

Преземање на ревидираните податоци од Билансот на плаќање

Подобрување на премостувачката табела помеѓу билансот на плаќање и сметката Остатокот од светот (од годишните секторски сметки) врз основа на ревидираните серии на податоците на Народната банка (платниот биланс).

Податоците се користат за подобрување на проценката на надворешните трансакции и за обезбедување конзистентност помеѓу податоците од националните сметки и платниот биланс. Ревидираните серии на податоци од билансот на плаќање се нови, подетални и конзистентни серии на податоци добиени од Народната банка, со што се подобрува проценката на надворешните трансакции и конзистентноста помеѓу националните сметки и платниот биланс.

Ревизијата на временската серија на билансот на плаќања влијае врз пресметката на БДП според трошочниот метод, преку ревидираните податоци за извозот и увозот на стоки и услуги, односно за нето-извозот како компонента на трошочниот метод на пресметка на БДП. Со вклучувањето на ревидираните податоци во националните сметки се обезбедува целосна конзистентност меѓу податоците во билансот на плаќање со соодветните компоненти на БДП според трошочниот метод.

Примена на моделот на пресметковна основа

Применет е моделот за прилагодување на податоците според принципот на настанување (accrual) за: Даноци на производство и увоз, Тековни даноци на доход, богатство и Даноци на капитал, Надоместоци на вработените, Нето-социјални придонеси и Бруто-инвестициите во основни средства.

Усогласување и балансирање на БДП

Постигнато е усогласување на двата производни методи на пресметка преку балансирање на табелите на понуда и употреба.

Табелите на понуда и употреба се користени како инструмент за систематско поврзување и усогласување на податоците за производството, увозот, меѓуфазната потрошувачка, крајната употреба, бруто-инвестициите и извозот, со што се обезбедува конзистентност меѓу производниот и трошочниот метод на пресметка на БДП.

Во процесот на балансирање се земени предвид и корекциите поврзани со нецелосното одразување на приходите, производството и меѓуфазната потрошувачка кај регистрираните деловни субјекти, при што нивното влијание врз додадената вредност е соодветно одразено и во расходниот пристап, особено преку финалната потрошувачка на домаќинствата и бруто-инвестициите во основни средства. На овој начин, пресметките според производниот и трошочниот пристап се усогласени во рамките на единствен систем на национални сметки.

Ревизија на дефлаторите

Во рамките на бенчмарк ревизијата на националните сметки, извршена е ревизија на дефлаторите со цел да се обезбеди поголема методолошка усогласеност, точност и конзистентност на временските серии. Ревизијата е спроведена согласно новите методолошки препораки и во согласност со принципите и барањата на ECC 2010 и релевантните препораки на Евростат.

При ревизијата се применети подобрени методи на пресметка и ажурирани извори на податоци, при што се извршени дополнителни проверки на изворните индекси на цени, нивната структура и нивната примена при пресметката на БДП по тековни и по постојани цени. Особено внимание е посветено на обезбедување конзистентност меѓу производниот и расходниот пристап, и на усогласување на дефлаторите со ревидираните вредности на соодветните компоненти на БДП.

На овој начин се подобрува квалитетот на проценките на БДП во обем и се обезбедува поголема меѓусебна конзистентност на податоците по тековни и по постојани цени за периодот опфатен со бенчмарк ревизијата.

Останати методолошки подобрувања во системот на секторски сметки

Покрај наведените промени, ревизијата опфати и други методолошки и технички подобрувања, вклучително и:

- Подобрување на проценките за секторска распределба на дивидендите, реинвестирана добивка од странски директни инвестиции, приход од инвестиции припишан на имателите на полиси за осигурување, приход од инвестиции што се плаќа врз основа на пензиски права и приход од инвестиции припишан на акционерите во фондови за колективно инвестирање.
- Обезбедување конзистентност на годишните секторски сметки со статистиката за државните финансии, табелите за понуда и употреба и бруто-инвестициите во основни средства.
- Корекција на тековите помеѓу пензиските фондови и друштвата што управуваат со истите, што ќе влијае на ставката Прилагодување за промената на пензиските права.
- Развој и интегрирање во сметките на проценките за социјални трансфери во натура – непазарно производство и социјални трансфери во натура – пазарно производство купени од секторот Држава и Непрофитните институции кои им служат на домаќинствата (НПИСД).